

שיסכים הבעל שתתגרש בקבלת השליח, ואם אינו מסכים, הרי הוא עוקר את שליחותה, והשליח נעשה שליח להולכת הגט לידי האשה בלבד.

ולכן בשעה שמוסר הבעל לידי השליח קבלה, צריך שהבעל יאמר לו בלשון שמתפרש שמסכים שהשליח יהיה שליח לקבלה;

משנתנו דנה, אם יכול הבעל לחזור בו לאחר שנמסר הגט ליד השליח:

מתניתין:

הבעל שעשה שליח כדי למסור גט לאשתו, כב-ב בין אם אומר לשליח בלשון "התקבל" וזכה בגט זה לאשתי, ובין אם אומר לו בלשון "הולך" גט זה לאשתי, אינו אלא שליח להולכה.

ולפיכך: אם רצה הבעל, לחזור בו ולבטל את הגט — יחזור, כל זמן שלא הגיע הגט ליד האשה.

כיון שהגט הוא חוב לאשה⁽⁴⁾, ואי אפשר

את הגט על ידי אדם אחר, צריך הבעל למנותו לשליח, כדי שיחשב הדבר כאילו נותן הבעל עצמו את הגט מידו לידה.

"שליח קבלה" — הוא שליח שממנה אותו האשה לקבל את הגט מיד בעלה,

ושונה דינו של שליח לקבלה משליח להולכה, שכן שליח לקבלה הוא נחשב במקום האשה, ומשהגיע הגט לידו שליח הקבלה, הרי זה כאילו הגיע הגט ליד האשה, והיא נהיית מגורשת מיד בקבלת השליח⁽²⁾.

לדעת הרמב"ם [גירושין ו, ד] ישנו סוג שליח נוסף: "שליח הבאה" שממנה האשה שליח שביא לה את הגט, ויהיה כידה, שיחשב שנמסר הגט מיד הבעל ליד האשה, אבל שתתגרש רק כשיבוא הגט לידה, ודינו כ"שליח הולכה" שממנה הבעל להולכת הגט.

בעל שמינה שליח בלשון "התקבל", כיון שאינו יכול למנות "שליח קבלה", הרי הוא כשליח הולכה⁽³⁾.

האשה שממנה שליח לקבלה, צריכה

גיטך" אינה מעכבת, כיון שענין הגירושין כתוב בגט ואין צריך את רצון האשה, וכל ענין השליחות הוא כדי שיהיה "ונתן בידה" ולא יהיה כ"טלי גיטך מעל גבי קרקע", ולענין הנתינה מספיק בנתינה לשם פקדון, ונתינה על ידי עבד היא בתורת נתינה לשם פקדון.

3. מאירי

4. התוספות לעיל [יא, ב ד"ה בגיטין] מביא את קושית הירושלמי, הרי שהיתה אשתו של מוכה שחין, הרי זכות הוא לה. ומתוך הירושלמי שאין

2. הר"י מיג"ש [הובא בר"ן כג, ב] סובר כי מה שעבד פסול להיות שליח לקבל גט אשה משום שאינו בתורת גיטין, היינו רק להיות שליח קבלה, אבל להיות שליח הולכה, העבד כשר, משום שהולכת גט הוא שליחות דעלמא ואינה שליחות על גירושין, ומשום כך כשר עבד אף שאינו בתורת גירושין.

ובביאור סברת הר"י מיג"ש, מבאר השעה"מ [גירושין ו, ו] כיון שהאשה מתגרשת בעל כרחה, הוא מעשה הולכה מעשה קוף בעלמא. והאבני מילואים [סי' לה, ט] מבאר, שאמירת "הרי זה

הדין הוא שאם רצה הבעל לחזור בו מהגט — לא יחזור, שהואיל והאשה עשתה אותו שליח לקבלה, נעשית ידו כידה, וכשמסר הבעל את הגט ליד השליח, הרי הוא כאילו הגיע הגט ליד האשה.

והואיל ואם הבעל מוסר את הגט לשליח לקבלה אינו יכול לחזור בו, אין לו תקנה לחזור בו, אלא אם כן מסרב הבעל מסרב לשליח,

לזכות לה את הגט שלא מדעתה⁽⁵⁾, ולכן כל זמן שלא הגיע הגט לידה עדיין אינה מגורשת, ויכול הבעל לחזור בו.

אבל האשה שמינתה שליח לקחת את הגט מהבעל, ואמרה לשליח בלשון "התקבל וזכה לי גיטי בשבילי", ונתן הבעל את הגט לשליח,

בה כל זמן שלא זכה השליח קבלה בגט, אם כן איך נותנים גט לשליח קבלה, ולא חיישינן שמא חזרה בה.

ונאמרו בזה כמה תשובות באחרונים:
א. הב"ח מתרץ [סי' ק"מ], שהאשה צריכה לבטל את השליח בפני עדים. ואם כן היה מתפרסם הדבר אם ביטלה את השליח. ולכן כל זמן שלא ידוע שביטלה את השליח לא חוששים לכך. והטעם שצריכה האשה לבטל את השליח בפני שני עדים, מבאר החתם סופר [בתשובה אה"ע"ז ח"ב סי' מג ד"ה שוב] בדעת הב"ח, שהוא מטעם שאין דבר שבערורה פחות משנים.

ב. הפני יהושע [ד"ה איתמר] מתרץ, כיון שעשתה בפירושו מעשה מינוי שליחות, לא חיישינן שחזרה בה.

ג. החתם סופר [שם ד"ה איברא] מתרץ, שמעמידים את השליח על חזקתו שהוא עדיין שליח קבלה, מה שאין כן באופן שיש את רצון האשה שיזכו בגט בשבילה, לא שייך להעמיד את הרצון בחזקתו, כיון שהרצון אינו עושה שום דין ששייך על זה חזקה.

ד. הגר"ש שקופ [במערכת הקנינים סי' ד'] מתרץ, ששליח אשר נתמנה על ידי מינוי, אינו מתבטל אלא על ידי ביטול מפורש, ולא מספיק גילוי דעת שלא ניחא לה בשליחות. ואין חוששין לכך שביטלה במפורש.

ה. מעין דברי הגר"ש כתב הדרכי דוד,

האשה מתגרשת על ידי אחר בעל כרחה. ומפרש תוס' הרא"ש [לעיל יא, ב] שכוונת הירושלמי שאף במוכה שחין אינו זכות משום שיש סברה, ש"טב למיטב טן דו", שהאשה מעדיפה להיות עם כל בעל, העיקר שלא להיות לבד.

אבל המהרש"א מבאר את הירושלמי, שלא שייך לזכות בגט אשה עבורה, ולא בזכות וחובה תליא מילתא.

וכן משמע מדברי הגר"א [אה"ע"ז סי' קמ אות י"ג] שכתב שהירושלמי שהביא הר"ן [לקמן בהערה הבאה] חולק על הירושלמי הנ"ל שהביאו התוספות, שהירושלמי שהביא התוספות סובר שלא שייך לזכות בגט עבור האשה, ואילו מהירושלמי שהביא הר"ן משמע ששייך לומר זכיה בגט כשמגלה דעתה שרוצה, אלא שחוששים שחזרה בה מרצונה להתגרש.

5. הר"ן, הרשב"א והריטב"א מביאים זאת בשם הירושלמי, והירושלמי מוסיף, שאפילו היתה צווחת שרוצה להתגרש, חיישינן שמא חזרה בה. וכתב הבית יוסף [סי' ק"מ ד"ה ומדברין], שאפילו אם אחר כך נודע שעדיין רוצה להתגרש, חיישינן שבזמן הזיכוי חזרה בה, ואם יש עדים שברגע הזיכוי צווחה שרוצה גט, אפשר שהיא מגורשת.

האחרונים מקשים, כיון שהאשה יכולה לחזור

איפשי [אין רצוני] שתקבל ותזכה לה את הגט, אלא רק הולך את הגט ותן לה, שתזכה האשה בגט רק כשיגיע לידה, רק אז, היות ועקר בזה את השליחות לקבלה ועשאו

לשליחות זו של האשה, וממנה את השליח כרצונו. (6)

לפיכך, אם אמר לו הבעל לשליח לקבלה: אי

והדרכי דוד מתרץ לפי סברתו [בהערה קודמת] שדווקא שליח שנתמנה על ידי מינוי צריך לבטלו בהדיא, אבל כדי שיחול הגט מדין זכיה צריך שיהיה ניחא לה באותו רגע, וחיישינן שלא היה ניחא לה.

עוד מקשה הרעק"א, איך אפשר לפרש במשנה שכוונת הבעל שרוצה שתתגרש מדין זכיה ולא מדין שליח קבלה, שהרי איזה נפקא מינה יש לבעל אם מתגרשת מדין שליחות קבלה או מדין זכיה. שבין כך ובין כך מתגרשת מיד בקבלת השליח.

עוד מקשה, שגם אם יזכה השליח מדין זכיה, הרי זה מועיל מדין שליחות עבודה, ואם כן הוי שליחות לקבלה, ואם כן מה הנפקא מינה אם הוי מחמת דין זכיה או מחמת שהיא מינתה אותו לשליח קבלה.

ומתרץ הרעק"א, שיש נפקא מינה אם מגרשה מדין שליח קבלה או אם מגרשה מדין זכיה, לפי שיטת הרי"ף [לעיל יא, ב - ה, א מדפי הרי"ף] ורש"י [לעיל ט, ב] שסוברים שלשיטת רבנן שזכות הוא לעבד להשתחרר, זה מועיל רק לענין שאין האדון יכול לחזור בו, אבל העבד אינו יוצא לחירות עד שהגט יבוא לידו, והכי נמי הכא הבעל רוצה שיקבל מדין זכיה כדי שהגט לא יחול עד שיבוא לידה.

ולפי זה מתרץ הרעק"א, שמשום כך חוששים שחזרה בה אף שמינתה שליח קבלה, משום דהיא מינתה שליח קבלה לקבל מיד ואילו הבעל אינו רוצה לגרשה מיד אלא לאחר זמן, וחיישינן שעל אופן זה לא ניחא לה.

האילת השחר מביא את קושית האחרונים על תירוץ הרעק"א, שהרי הר"ן [ה, א מדפי הרי"ף]

שאם באים לדון שיזכו בגט עבור האשה מדין זכיה, אם כן צריך שבאותו רגע שזוכה בגט עבודה יהיה זה זכות בשבילה, ויש לחשוש שמא באותו רגע אינה רוצה גט, מה שאין כן אם מינתה שליח, שאז כל זמן שלא ביטלה את השליחות, מהני מה שבזמן מינוי השליחות רצתה להתגרש ונתנה לשליח כח להיות במקומה.

6. כך מפרש רש"י, אבל הר"ן מפרש את ה"לפיכך" באופן אחר, שהמשנה מחדשת שבאופן שאמר הבעל אין רצוני שתתגרש על ידי שליח קבלה בתורת שליח קבלה, אלא ברצוני שהשליח יזכה בגט עבורה בתורת זכיה, ואף על פי שחוב הוא לה להתגרש, מכל מקום הייתי חושב שכאן שמינתה שליח קבלה גילתה דעתה שרצונה בכך וזכות הוא לה, ואם כן השליח יכול לזכות בגט בתורת זכיה עבודה, ותהיה מגורשת מיד ולא יוכל לחזור בו, קא משמע לן המשנה, שלא מהני הגט מדין זכיה, וגם באופן זה שמינתה שליח קבלה נשאר הדין של הרישא שהבעל יכול לחזור בו אם יתן גט בתור זכיה, שאינו זכות עבורה שמא חזרה בה [כמו שכתב הירושלמי, שהבאנו לעיל], ואף שלא ביטלה את השליח מכל מקום שמא חזרה מרצונה להתגרש, "לפיכך" אינה מגורשת עד שיבוא הגט לידה.

הרעק"א מקשה על הר"ן, כי הרי מה שאמרו בירושלמי שחוששים שמא חזרה בה, זה נאמר רק היכא שצווחה שרוצה להתגרש, אבל היכא שמינתה שליח קבלה לא חיישינן שחזרה בה, ואם כן הכא שמינתה שליח קבלה למה אומר הר"ן שחיישינן שחזרה בה.

מדעתו, דבר שהוא חוב לו, ולכן יכול הבעל לחזור בו.]

הא אם קודם מינוי הבעל, שויתיה איהי [מינתה אותו האשה] להיות עבורה שליח לקבלה, יש לנו לדייק מלשון המשנה שאף אם הבעל אומר לשליח בלשון "הולך", בכל זאת, אם רצה לחזור — לא יחזור, כי אין לשון זאת עוקרת את דברי האשה.

שמע מינה [משמע מכאן] לפשוט את המחלוקת לעיל [יד א] שלשון "הולך", כ"זכ"ו דמי. ולכן כשמינתה האשה את השליח לקבלה, ואמר לו הבעל בלשון "הולך" הגירושין, הם חלים מיד במסירת הגט מהבעל לשליח.

ודחינן: לא, אין להוכיח מכאן שהאומר "הולך" כאומר לו "זכ"ו דמי. כי לעולם אימא [יכול אני לומר] לך, שלשון "הולך", לאו כ"זכ"ו דמי. ואין לדייק מהמשנה שאם מינתה האשה את השליח לקבלה, הגט חל מיד, ואפילו אם אמר לו הבעל בלשון "הולך". אלא, משנתנו סוברת שאם אמר הבעל לשליח בלשון "הולך", הוא עוקר את שליחות האשה, ועושהו שליח הולכה בלבד.

והטעם שהמשנה לא נקטה באופן זה, ולא חידשה שלשון "הולך" עוקר את השליח מלהיות שליח קבלה, הוא משום שהמשנה העדיפה להשמיענו חידוש אחר, באופן שהאשה לא מינתה אותו לשליח.

שליח להולכה, אם רצה הבעל לחזור בו, לפני שהגיע הגט ליד האשה — יחזור, כמו ששינונו לעיל בשליח להולכה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא רק האומרת "התקבל", אלא אף האומרת לשליח בלשון: טול לי גיטי, כוונתה שיהא שליח לקבל את הגט עבורה,

ולפיכך אם רצה הבעל לחזור לאחור שהגיע הגט לידי השליח — לא יחזור, כי גם לשון זו משמעותו היא, שהאשה עשאתו שליח להיות ידו כידה.

גמרא:

שינונו במשנה: בעל הממנה שליח להולך גט לאשתו בלשון "התקבל" ו"הולך", יכול לחזור בו.

ודנה הגמרא עתה בשאלה האם לשון "הולך" הוא כ"זכה", או לאו, ולעיל [יד א] הביאה הגמרא מחלוקת בדבר.

אמר ליה רב אחא בריה רב אביא לרב אשי: יש לדייק מהמשנה, כי טעמא שיכול הבעל לחזור בו הוא משום דלא שויתיה איהי [שלא מינתה האשה את השליח] להיות שליח לקבלה [ואילו הבעל לא יכול למנות שליח לקבלה, שהרי הגט הוא חוב לאשה, ואי אפשר לזכות לאדם על ידי אחר, שלא

נפקא מינה אם הוי מדין זכיה או מדין שליח קבלה, היכא שהודיעו לה אחר כך שהיה מדין זכיה ולא הסכימה, דאז הוי ככל זכיה שאי אפשר לעשות נגד רצונה.

חולק על הרי"ף, ואם כן אי אפשר לומר שיש נפקא מינה לדברי הר"ן בין אם מגרשה בזכיה או בשליחות קבלה לפי שיטת הרי"ף. ומתוך האילת השחר, שלשיטת הר"ן יש

הבעל עוקר בלשון "הולך" את השליח מלקבל את הגט בתור שליח קבלה של האשה.

ודחינן: לא, הדין של הסיפא, שאם האשה עשתה את השליח לקבלה, הרי מתגרשת מיד במסירת הגט לשליח, מדובר רק **אקבלה**, באופן שגם הבעל אמר בלשון קבלה.

תא שמע ממה שנינו בהמשך המשנה: **לפיכך, אם אמר לו הבעל לשליח האשה "אי איפשי" [אין רצוני] שתקבל ותזכה לה, אלא הולך ותן לה,** אם רצה הבעל לחזור — יחזור.

ומוכח מהמשנה, **טעמא** שיכול הבעל לחזור, ואין היא מגורשת מיד בקבלת השליח, דוקא משום **דאמר "אי איפשי שתקבל לה"**.

הא אם לא אמר "אי איפשי", משמע, שאפילו אם אמר "הולך", אינו עוקר את שליחות האשה, והרי הוא שליח לקבלה, **ואם רצה לחזור — לא יחזור.**

שמע מינה: "הולך" כ"זכי" דמי!

ודחינן: אין ראייה מכאן. כי **דילמא** אין לשנות כאן בסיפא "הולך" ותן לה, אלא המשנה מדברת בבעל שאמר בלשון "הילך", שודאי הכוונה שלו לומר "הילך כמו שאמרה האשה", ולכן, אם לא אמר הבעל "אי אפשי", הרי הוא שליח קבלה.

ועתה הגמרא עוברת לדון בעצם דין השליחות בגט:

דין שליחות בגט נלמד מהפסוק "וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו"

ו"התקבל גט לאשתי" **איצטריכא** ליה, להשמיענו חידוש באופן שהאשה לא מינתה אותו לשליח.

דסלקא דעתך אמינא, הואיל והאשה לא מינתה אותו לשליח, **והבעל** שמינה אותו בלשון "התקבל", **לאו בר שויה** [אינו בר מינוי] שליח לקבלה הוא, אלא רק בר מינוי שליח הולכה, והוא הרי לא מינה את השליח בלשון הולכה, הייתי חושב לומר, כי **אף על גב דמטא** [שמגיע] **גיטא** לידה של האשה עצמה **לא להוי גיטא**, שהרי מינוי של הבעל לשליח אינו תקף, ואין זו שליחות כלל.

קא משמע לן ד"התקבל והולך" קאמר. שאדם יודע שאין הוא יכול למנות שליחות לקבלה, והתכוון למנותו שליח להולכה, ולכן כשהגיע גט לידה הרי היא מגורשת.

ואגב חידוש זה הביאה המשנה, גם אופן שעשה הבעל שליח בלשון הולך. וכך כוונת המשנה לומר: בין שאמר הבעל בלשון "קבלה", בין שאמר בלשון "הולכה", נעשה שליח להולכה.

ומנסה הגמרא להביא ראייה לדין "הולך כזכי" מהמשך המשנה.

תנן במשנתנו: האשה שאמרה "התקבל לי גיטי", אם רצה לחזור — לא יחזור.

מאי לאו, האם לא הולך דין זה על שני הלשוניות שאמר לו הבעל ברישא של המשנה, **לא שנא אקבלה**, אם אמר לו הבעל בלשון קבלה, **לא שנא אהולכה**, אם אמר לו הבעל בלשון הולכה, אחרי שמינתה אותו האשה שליח לקבלה, הדין שלא יחזור.

ושמע מינה ש"הולך" הוא כ"זכי", ואין

[דברים כד א].

ואם כן פשיטא, כי איש — הוי יכול הוא להיות שליח של הבעל להולכה —

שכן בעל הוא המוליך את הגט לאשתו, ובדבר שהוא עצמו כשר, גם שלוחו כשר.

וכן פשוט לנו כי אשה הויא, יכולה להיות שליח לקבלה — שכן אשה עצמה מקבלת את גיטה מיד בעלה.

אבל יש להסתפק:

האם איש יכול להיות שליח לקבלה, לזכות בגט עבור האשה.

והאם האשה יכולה להיות שליח להולכה, להוליך את הגט עבור הבעל לידי האשה. (7)

מאי [מהו הדין], האם אומרים כיון שהבעל אינו בר קבלה, גם שאר זכרים אינם בני קבלה לזכות בגט עבור האשה, או לא. וכמו כן הספק לענין שליחות להולכה באשה (8).

ומנסה הגמרא לפשוט את הספק ממשנתנו:

תא שמע ממה ששינו במשנתנו: האומר לשלוחו "התקבל גט זה לאשתי", או שאמר "הולך גט זה לאשתי", הדין הוא, אם רצה הבעל לחזור בו מהגט — יחזור, שהשליח נהיה שליח להולכה בלבד.

שהאשה נעשית שליח הולכה והאיש נעשה שליח קבלה, משמע מכאן, שאין צריך שיהיה השליח ב"תורת" הפעולה המסוימת הזאת, אלא מספיק שהוא יהיה באופן כללי בתורת גירושין. אבל במהרש"ל משמע, שהספק של הגמרא הוא כי מה שהאשה אינה בהולכת גט אינו משום שנתמעטה מהדין, אלא שבמציאות לא שייך באשה שתתן גט, כיון שאין לה את מי לגרש.

ולפי פירוש זה יוצא, שזה פשוט לגמרא כי צריך שהשליח יהיה בתורת האופן המסוים, ואם יהיה אופן מסוים שנתמעט ממנו מהדין, בודאי אינו נעשה שליח על אופן זה, וכל הספק הוא במקום שלא נתמעט מהדין באופן מסוים, אלא שבמציאות לא שייך שיהיה אצל האשה נתינה, ואצל האיש קבלה.

ולפי זה יוצא, כי מה שהגמרא מסיקה שהאשה נעשית שליח הולכה, והאיש נעשה שליח קבלה, היינו שנפשט כיון שהחסרון בכך שהשליח "אינו בתורת" הוא רק חסרון במציאות, ולא חסרון בדין, לכן הוא יכול להיות שליח.

7. הרעק"א מקשה לפי שיטת הר"י מיג"ש [הובא בר"ן כג, ב], הסובר כי זה שעבד פסול להיות שליח לקבל גט אשה משום שאינו בתורת גיטין, היינו רק להיות שליח קבלה, אבל להיות שליח הולכה העבד כשר, משום שהולכת גט הוי שליחות דעלמא ואינה שליחות על גירושין, ומשום כך כשר עבד אף שאינו בתורת גירושין. אם כן קשה, מה מסתפקת הגמרא האם אשה כשרה להולכת הגט, והרי אפילו עבד, שאינו בתורת גירושין כלל, כשר להיות שליח הולכה, כל שכן אשה כשרה לכך.

8. הרעק"א והרש"ש [על תוד"ה איש] מבארים את הספק בגמרא על פי הגמרא לעיל [כג ב], שעבד אינו יכול להיות שליח בגט כיון שאינו בתורת גיטין, והכי נמי הספק כאן, האם כיון שהאיש אינו בתורת קבלת גט והאשה אינה בתורת נתינת גט, לכן אינם יכולים להיות שליחים לכך, או שמא אין צריך שהשליח יהיה ב"תורת" האופן המסוים של נתינה או קבלה, אלא מספיק שיהיה ב"תורת גיטין" באופן כללי. ולפי זה יוצא, כי כאשר הגמרא פושטת

וכיון שלעיל הסתפקה הגמרא שני ספיקות. א. האם האיש יכול להיות שליח קבלה. ב. האם האשה יכולה להיות שליח הולכה, פשוט מינה ממשנה זו לאחד מהספיקות.

כי אפשר לומר שהמשנה מדברת באיש, שכשר גם לקבלה, ואפשר לומר שהמשנה מדברת באשה שכשרה גם להולכה.

אבל יותר מסתבר לפשוט מהמשנה שאיש הוא גם שליח לקבלה, מאשר לפשוט מהמשנה שאשה כשרה גם להולכה,

שכן מצינו באיש אופן שמקבל גט, שהרי אב מקבל גט לבתו קטנה במקומה, וזה נלמד מכך שהתורה זיכתה לאב לקבל את קדושיה בפסוק "ויצאה חנם אין כסף", וכתוב "ויצאה והיתה" להקיש קדושין לגיטין, ולומדים מכך שכמו קידושי הקטנה הם לאביה כך גט הקטנה הוא לאביה. והיות ומצינו אופן שהאיש מקבל גט, לכן מסתבר שגם בשליחות הוא כשר.⁹

ואם כן, יש לפשוט מהמשנה רק באיש, שכשר גם לקבלה.

אבל באשה, האם היא יכולה להיות גם שליח להולכה, עדיין תיבעי לך, מאי?

ואם האשה שאמרה לשליח "התקבל לי גיטי", הדין הוא שאם רצה הבעל לחזור בו מהגט — לא יחזור, שהשליח נהיה שליח קבלה, ומיד בקבלתו מתגרשת האשה.

מאי לאו [האם לא מדובר] בחד שליח [באותו שליח] בשני המקרים, ושמע מינה שאותו שליח הכשר לקבלה כשר גם להולכה.

ורחינן: לא. אפשר לפרש שמדובר במשנתנו בשני שלוחין שונים, והשליח להולכה היה איש זכר, והשליח לקבלה היתה אשה.

תא שמע ממה שנינו בסיפא: לפיכך, אם אמר לו הבעל לשליח ששלחה האשה לקבל עבורה את גיטה: אי איפשי [אין רצוני] שתקבל ותזכה לה, אלא הולך ותן לה, אם רצה הבעל לחזור בו מהגט יחזור, שהרי הפך את השליח לשליח הולכה,

והא הכא, דחד שליח הוא, שהרי לאותו שליח שאמרה לו האשה "התקבל", אמר לו הבעל אי אפשי שתהא שליח לקבלה, אלא תהא שליח להולכה.

ושמע מינה שאותו שליח הכשר לקבלה, כשר גם להולכה.

9. כתב הרש"ש דהוא הדין שהאב מקבל גט לבתו נערה, ולא כתבו "קטנה" אלא לאפוקי בוגרת. האור שמח [גירושין ג, יב] מקשה, שמהגמרא כאן משמע שהאב מקבל גט בתור שליח של בתו. וכן משמע מהגמרא לעיל [כא, א] שאומרת שמצינו שליח קבלה שמקבל גט בעל כרחה, לגבי אב שמקבל את הגט של בתו בעל כרחה, משמע שהאב מקבל בתור שליח של הבת.

ומקשה האור שמח מהגמרא בקידושין [מד ב], שהגמרא שם אומרת: נערה מהו שתעשה שליח לקבל גיטה? כיד אביה דמיא או כחצר אביה דמיא. ומבואר בגמרא שעיקר קבלת הגט הוא לאב, והבת היא כיד אביה. ומבאר תוס' הרא"ש שם, שהטעם משום שאין שתי ידים זוכות כאחת, ולכן מה שיש לבת יד אינו מכח עצמה אלא מכח אביה. וכן כתבו הרמב"ן שם [מג ב] והמהרש"א שם [מד, א ד"ה אלא] שהבת

דקתני סיפא: האשה עצמה מביאה את גיטה, ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם.

ואוקימנא [והעמדנו] לעיל בפרק ראשון, שמדובר בשליחות הולכה, מזה שצריכה האשה לומר "בפני נכתב ובפני נחתם", והתקשנו בזה, שהרי משעה שהגיע גט לידה היא מגורשת, ומדוע צריכה היא לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ותיירצנו שמדובר באופן שאמר לה הבעל שתהיה שליח להולכה עד שתבא לשם, ואם כן עדיין לא נתגרשה, ומשום כך צריכה לומר "בפני נכתב ובפני נחתם".

אמר רב מרי, תא שמע ממה ששינו במשנה לעיל [דף כג]: אף הנשים השונאות את האשה, כגון חמותה ובת חמותה, צרתה ויבמתה ובת בעלה, שאין נאמנות לומר על אשה שמת בעלה מפני שחשודות להזיק לה — נאמנות "להביא" את גיטה מהבעל.

והתם, ודאי שליחות הולכה היא, שהרי נאמנות "להביא את גיטה".

שמע מינה שאשה יכולה להיות שליח להולכה⁽¹⁰⁾.

אמר רב אשי: מסיפא של המשנה שם נמי שמע מינה שאשה יכולה להיות שליח להולכה.

שליח, הוא רק למי שהקנין שלו.

10. הרעק"א דן לפי מה שהגמרא פושטת, שהאיש כשר לשליחות קבלה והאשה כשרה לשליחות הולכה, האם זה משום שאין צריך שהשליח יהיה בתורת הולכה וקבלה אלא מספיק שבאופן כללי השליח הוא בתורת גיטין [עיין בהערה קודמת], או שהגמרא פושטת שהאיש הוא בתורת הולכה והאשה בתורת קבלה, ורק לכן הם נעשים שליח.

וכתב רעק"א, שלכאורה אי אפשר לומר שהגמרא פושטת שהאשה היא בתורת הולכה. כי בשלמא האיש שייך בתורת קבלה כי מצינו קבלה אצל אב לבתו. אבל היכן מצינו הולכה אצל האשה.

ומקשה רעק"א, שמלשון הרי"ף משמע שהגמרא פושטת שהאיש הוא בתורת הולכה, והאשה בתורת קבלה, ולכן הם נעשים שליח. שהרי"ף כתב: איש הוי שליח לקבלה, שכן אבא מקבל גט לבתו. ואשה הוי שליח הולכה, שכן האשה עצמה מביאה גיטה. ומשמע, שזאת

מקבלת גיטה בשליחות אביה. משמע שעיקר קבלת הגט הוא לאב.

ומתרץ האור שמח, שבאמת האב הוא המקבל את הגט ואינו שליח הבת. וכוונת הגמרא דידן לומר: כיון שמצינו שהאב הוא בתורת קבלת גט, אם כן איש כשר להיות שליח לקבלה כיון שהוא בתורת קבלה.

והקהילות יעקב מתרץ [בקידושין סי' יג אות ב] שיש בקידושין שני חלויות: א. חלות קנין. ב. חלות איסור אשת איש. ולענין חלות הקנין האב הוא הבעלים לקדשה, ועל ידי זה יכול להקנותה לבעלה, ולכן הוא גם הבעלים לקבל את גיטה, והבת מקבלת את הגט לענין הקנין מדין שליח. אך לענין איסור אשת איש שחל על הבת, הבת היא הגוף הניתר, ולכן היא הבעלים לקבל את הגט לענין מה שניתרת מאיסור אשת איש, והאב מקבל את הגט לענין התרת האיסור בתורת שליח שלה.

והקשו האחרונים, לפי זה, למה רק אביה יכול לעשות שליח, ואילו היא אינה יכול לעשות שליח. ותיירצו, שצריך לומר שהזכות למנות

והשליח בא ואמר לבעל: "אשתך אמרה התקבל לי גיטי", ומשמעות הדברים שמיד כשיזכה השליח בגט – תתגרש.

והוא [הבעל] אמר לשליח: הילך את הגט, שיחול כמה שאמרה.

שמע מינה שהאשה נעשית גם שליח להולכה. (11)

איתמר: אם אמרה האשה לשליח "הבא לי גיטי", ומשמעות הדברים שרק משעה שיבוא הגט לידה יחולו הגירושים. (12)

והביאו ראיה: אם בעיני שליחות, גידם לא יוכל לגרש את אשתו. ומסתמא כל אדם יכול לגרש אשתו, אפילו אם ידיו קטועות. והקשה הקובץ הערות [עו, ייד] מה הראיה, נימא שיכול למנות שליח כיון שהוי בתורת גיטין. אלא ראה מהתוס' ישנים, שגם אם במציאות אינו יכול לכתוב גט איכא חסרון במינוי שליח.

אבל הנודע ביהודה [תנינא אהע"ז סי' סט] והבית מאיר [סי' קיט סעיף ו] סוברים, כי היכן שמנוע לעשות בעצמו מצד המציאות ולא מצד הדין, יכול למנות שליח.

12. הר"ן והריטב"א כאן הביאו מחלוקת הר"ח והרמב"ם האם אשה יכולה למנות שליח להולכה. שדעת הרמב"ם [גירושין ו, ד] שהאשה יכולה למנות שליח להבאת הגט, וכתב המגיד משנה: בפרק התקבל הזכירו הרבה פעמים "הבא לי גיטי", וכתבו בה"ג ורמב"ן ורשב"א דאשה משויא שליח להולכה.

ומבאר המגיד משנה שלדעת הר"ח, הא דאמרינן הכא האשה שאמרה הבא לי גיטי, הכוונה "התראה עם בעלי, והוא אם ירצה יעשה אותך שליח הולכה להביא לי גיטי". וכן משמע מרש"י בבבא מציעא [עו א, ד"ה ה"ג] שביאר: תעשה שליח של בעלי לגרשני.

וגדר שליח הבאה לפי הרמב"ם, מבאר הר"ן שהוי שליח לקבלה עם תנאי שאינה רוצה להתגרש אלא כשיבוא גט לידה.

ומקשים האבן האזל [עבדים ו, א] והאמרי משה [סי' כ, י] והחתם סופר [ד"ה אתמר] בשם

הסיבה שהאשה נעשית שליח הולכה, משום שמצינו שהיא בתורת הולכה בגט.

ולפי דברי הרי"ף הללו, שמשמע מהם ששליח קבלה בעינין שהוא עצמו יהיה "איתא בקבלה", ואינו מספיק ש"הוי בתורת גיטין" באופן כללי, מקשה רעק"א, האיך בן חורין נעשה שליח לקבל גט שחרור בשביל עבד, והרי נהי שבן חורין הוי בתורת נתינת גט שחרור, אבל מכל מקום אינו בתורת "קבלת גט שחרור". ומתוך "אילת השחר", שאין הכוונה שבעינין שהבעל יהיה בתורת "קבלת גט", אלא בעינין שיהיה ב"תורת גירושין", ואיש לא שייך אצלו שיהיה ב"תורת גירושין", כי הוא אינו "מתגרש" אלא רק "מגרש". אבל אצל בן חורין שייך בו "תורת בן חורין", ולכן הוא יכול להיות שליח לקבל גט שחרור עבור עבד, שעושה העבד בן חורין.

11. הגמרא פשטה שאין חסרון בשליח שאינו בתורת הולכה או קבלה. והיכא שהחסרון במשלח, נחלקו האחרונים האם מה דאמרינן בקידושין [כג ב] "מאי דהוא לא מצי עביד לא מצי שלוחיה למעבד" הוא רק היכא דלא מצי המשלח עביד משום שחסר לו בדין, או דהוי חסרון גם כשיש במשלח הגבלה מעשית שלא מצי עביד.

הטור [סי' קכג] מביא מחלוקת האם צריך שליחות לכתובת הגט. ושיטת התוס' לעיל [ט ב] שבעינין שליחות הבעל בכתיבת הגט, והסופר הוא שליח הבעל. אבל התוס' ישנים בעירובין [יג א] סוברים שאין צריך שליחות בכתיבת הגט,

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח אמר רב: אפילו הגיע גט לידה, אינה מגורשת.

ומוכיחה הגמרא מדברי רב נחמן בשם רב:

שמע מינה, שהבעל אדיבורא ידידה של השליח קא סמיה, וכוונת הבעל כדברי השליח, שיעשה שליח לקבלה ולזכיית הגט עבור האשה, ולא שליח להולכת הגט מידי הבעל לידי האשה. וכיון שהאשה לא מינתה אותו לשליח לקבלה⁽¹³⁾, אינה מתגרשת כשהשליח מקבל את הגט מידי הבעל, וגם אינה מתגרשת כשהיא מקבלת את הגט מידי השליח, כיון שהוא לא היה שליח להולכה, וחסר במסירת הבעל לידי האשה.

דאי [שאם] נאמר שהבעל אדיבורא ידידה [של האשה] קא סמיה, וכוונת הבעל כדברי האשה ולא כדברי השליח, וכך פירוש הדברים שאמר לשליח: אני איני יודע מה אמרה לך, אלא אמסור לך את הגט כמו שאמרה לך האשה.

אם כן, היה צריך להיות הדין שמכיו מטי [שכאשר מגיע] גיטא לידה מיהא, תיגרש! שהרי גם הבעל עשה את השליח לשליח הולכה.

ונפשוט מדברי רב נחמן את האיבעיא

שנסתפקו בה במסכת בבא מציעא [פרק השוכר את האומנין] האם המשלח סומך על דברי השליח או לא.

אמר רב אשי: הכי השתא?! וכי אפשר לפשוט מדברי רב נחמן בשם רב שהבעל סומך על דברי השליח?

בשלמא אי איתמר איפכא: האשה אמרה א-20 "התקבל לי גיטי", והשליח אמר "אשתך אמרה הבא לי גיטי", והוא הבעל אמר לשליח "הילך כמה שאמרה", באופן זה היה אפשר לפשוט את הספק האם הבעל סומך על דברי השליח או שתלה בדעת האשה.

היות ואמר על כך רב נחמן אמר רבה בר אבוח אמר רב: כיון שהגיע גט לידו של השליח מגורשת.

אלמא, מוכח מזה, כי אדיבורא ידידה הוא דקא סמיה.

אי נמי, אם היה אומר רב נחמן: כיון שהגיע גט לידה של האשה מגורשת, היה אפשר לפשוט כי אדיבורא ידידה של השליח קא סמיה.

אלא הכא, באופן שהאשה אמרה לשליח "הולך" והשליח אמר לבעל שהיא אמרה לו

הגט ולא לקנין הגט, ולכן נתנה מצד הבעל איכא כשנותן לשליח, אבל האשה קונה את הגט אחר כך כשיבוא לידה, ואז חל הגט.

13. התורת גיטין [קמ, ח] והבית מאיר [קמ, ה] מקשים מכאן על שיטת הרמב"ם בשליח הבאה שהוי שליח קבלה של האשה עם תנאי שיחול כשיבוא הגט לידה, דאם כן אף כשהבעל סומך

המכתב מאליהו, איך האשה יכולה לעשות תנאי בקבלת גט שתגרש אחר כך, וכמו בעל שנתן גט לאשתו שאינה יכולה להתנות שתגרש אחר כך.

ותירצו, דהכא האשה עושה תנאי מינוי השליחות לקבלה, שלא יהיה שליח לקבלה אלא בתנאי שלא יחול הגט אלא כשיגיע לידה. ואם כן גדר שליח הבאה הוא שליח לקבלת